brick wall from a demolished stove was discovered in the NE corner of the test pit.

A field survey was conducted in a strip a total of 36 m long, 1.2–1.5 m wide (about 48 m^2) and up to 1.3–1.4 m deep at the site of a heating main being laid at Ligoninės St. 1 and 4. In the first stage, a survey was conducted in a 26 m long segment of the trench, which was dug through the vehicle entrance from Ligoninės St. into the courtyard of the building at Ligoninės St. 4. Fragments of a 19th-century fill cultural layer, which contained factory-made 19th-century stove tile and faience plate sherds, were discovered. A foundation, which belonged to a house, which was on Ligoninės St. and was demolished during the Second World War, was discovered at the SW end of the trench. In the second stage, a survey was conducted in a 10 m long segment, which was dug in the carriageway of Ligoninės St. A mixed layer of dark earth with animal bones, rubble, and various seams, in which 17th-century stove tile and pot sherds were discovered, was recorded.

A survey was conducted at a well construction site at Tilto St. 8. A 4 m^2 test pit was excavated up to a depth of 3 m. A sewer laid under present-day Tilto St. in the mid-19th century was discovered at its bottom. No archaeologically valuable cultural layer was discovered. A layer, which contained brickbat rubble and had been disturbed during earlier earthwork, was recorded.

A field survey was conducted at a well construction site at Savičiaus St. 14. A 4 m^2 test pit was excavated up to a depth of up to 2.7 m. A sewer laid in the first decades of the 19th century and leading from the Savičiaus St. seminary palace to the Vilnia was discovered at its bottom. No archaeologically valuable cultural layer was discovered. A layer, which contained small rubble and had been disturbed during earlier earthwork, was recorded.

The construction of outbuildings, i.e. a winter garden, near the W and NE walls of a sauna occurred at Subačiaus St. 49A. The site of the winter garden foundation trenches, 24 x 0.5 (12 m^2) and a depth of 0.5–0.6 m, was surveyed. No archaeologically valuable cultural layer was discovered.

Evaldas Vailionis

Žvalgomieji tyrinėjimai Žygimantų g. 12, 12A

2007 m. atlikti žvalgomieji archeologiniai tyrinėjimai Vilniuje, Žygimantų g. 12, 12A, projektuojamos statybos teritorijoje, užimančioje 2878 m² plotą. Ištirti 8 žvalgomieji šurfai: septyni 2x2 m ir vienas 2x1,5 m dydžio. Iš viso ištirtas 31 m² plotas, aptiktas 571 radinys.

Dabartinė urbanistinė Žygimantų g. situacija susiformavo XIX a. II pusėje, nutiesus Neries krantinę nuo Žaliojo tilto iki Arsenalo g. Spartus krantinės užstatymas vyko XIX a. pabaigoje – XX a. pradžioje, pradėjus statyti daugiaaukščius gyvenamuosius namus.

Anksčiau, iki XIX a. II pusės, gatvė šioje vietoje ėjo kiek toliau nuo upės. 1808 m. miesto plane ji vadinama Kiaulių gatve (*ulica Swinna*). Sklypai su pastatais (posesijos) buvo suformuoti abiejose gatvės pusėse. XVII a. pabaigos ar XVIII a. šios miesto dalies plane gatvė vadinama Užpakaline gatve (*Tylna ulica*).

XVI a. ši teritorija priklausė Puškarnios priemiesčiui. Daugumą sklypų šiame kvartale iki XIX a. pradžios valdė LDK didikai Radvilos. Ties dabartinės Žygimantų g. pradžia nuo XVI a. stovėjo Radvilų rezidenciniai rūmai,

kurių teritoriją V pusėje ribojo buvęs Boguslavskio skersgatvis (dabartinė Radvilų g.). Šie rūmai buvo pagrindinė Biržų–Dubingių Radvilų rezidencija iki paskutiniosios jų paveldėtojos Liudvikos Karolinos Radvilaitės (1667–1695) mirties. Apie 1705 m. rūmai sudegė ir nebeatstatyti.

Sklype Žygimantų g. 12 žvalgomieji archeologiniai tyrinėjimai pirmą kartą atlikti 1992 m. tyrinėjant greta esantį sklypą. Gretimame, į V esančiame sklype – Žygimantų g. 14(13) – žvalgomieji archeologiniai tyrinėjimai vykdyti du kartus. 1992 m. G. Gendrėnas iškasė 6 šurfus. Teritorijos V dalyje, Žygimantų g. 14(13), šurfuose 1–4 fiksuotas 1,4–3,7 m storio kultūrinis sluoksnis (iki H_{abs} 89,7 m gylio). Šurfe 1 aptikti du XIX–XX a. akmenų grindiniai. Viršutinis grindinys fiksuotas 0,8 m gylyje (H_{abs} 92,10 m) nuo žemės paviršiaus (žemės paviršiaus lygis – H_{abs} 92,90 m) (šio grindinio tęsinys fiksuotas ir šurfe 2). Apatinis grindinys atkastas 1,7 m gylyje nuo žemės paviršiaus (H_{abs} 91,20 m). Jame buvo ŠV–PR kryptimi orientuotas latakėlis. Teritorijos R dalyje, Žygimantų g. 12, šurfuose 5 ir 6 1,2–1,3 m gylyje (H_{abs} 92,70–90,90 m) aptiktas kelio ar gatvės paviršius, datuojamas XVI a. pabaiga – XVII a. pradžia. Virš jo (H_{abs} 91,44 m gylyje) aptiktas akmenų grindinys. Įžemis fiksuotas H_{abs} 90,60 m gylyje. Tyrinėjimų metu aptikti ir XVIII–XX a. mūrinių statinių fragmentai.

1998 m. sklype Žygimantų g. 14 žvalgomuosius archeologinius tyrinėjimus atliko A. Vaicekauskas. Iškasti du šurfai, ištirtas 15,4 m^2 plotas. Fiksuotas 2,8–3,4 m storio kultūrinis sluoksnis. Įžemis pasiektas 3,3 m gylyje (H_{abs} 89,24 m). Ankstyviausias sluoksnis datuojamas XVII a. Tai 10–14 cm storio juodos žemės sluoksnis – buvęs žemės paviršius, kuris fiksuotas H_{abs} 90,20–90,06 m gylyje. Aptikti XVIII–XIX a. pastatų fragmentai bei du XX a. II pusės ir XIX a. akmenų grindiniai.

Remdamasis anksčiau atliktais Vilniaus senamiesčio 1 kvartalo archeologiniais tyrinėjimais, S. Sarcevičius daro išvadą, kad seniausi (XVI a. pabaigos – XVII a. I pusės) sluoksniai formavosi jo P krašte, ties Tilto g. Tuo tarpu į Š, link Žygimantų g., teritorija žemėjo (nuo H_{abs} apie 93,75 m iki maždaug 92,00 m), o kultūrinis sluoksnis plonėjo. Dar toliau į P nuo Tilto g., Šv. Jurgio bei Savivaldybės aikštės link randami dar ankstyvesni XVI a. sluoksniai su XV a. pabaigos – XVI a. pradžios radiniais.

2007 m. sklype Žygimantų g. 12, 12A iškastuose šurfuose iki 1 m gylio fiksuoti vėlyvi (XIX–XX a.) supiltiniai arba perkasti sluoksniai, kuriuose aptikta ir pavienių ankstyvesnių (XVI–XVIII a.) radinių, tarp kurių dominuoja buitinės keramikos šukės (1–3 pav.). Daugiausiai tai – tik smulkūs radinių fragmentai (čia jie pateko ne tiesiogiai, o per kelis perkasimus / supylimus).

Archeologiškai vertinga (XVI a. pabaigos – XVII a.) kultūrinio sluoksnio dalis aptikta ***šurfe 7.*** Tai 0,7–1,1 m gylyje nuo žemės paviršiaus fiksuoti rusvo nedegto molio sluoksniai, kuriuose aptikta XVI a. I pusės – vidurio radinių: buitinės keramikos šukių, plokštinių koklių fragmentų (4 pav.), grindų plytelė (5 pav.). Šį sluoksnį galima sieti su netoli šios vietos R kryptimi (Žygimantų g. pradžioje) buvusia Radvilų rezidencija (?).

Įvairiuose šurfų gyliuose, nuo 0,5 iki maždaug 1,4 m (H_{abs} 90,70–89,90 m), aptiktas virš įžemio susiformavęs juosvos, rusvos, kartais molingos žemės sluoksnis – XVII–XVIII a. žemės paviršius. Šiame sluoksnyje aptikta pavienių XVI–XVII a. radinių – daugiausia smulkių buitinės keramikos fragmentų.

0 3 cm

1 pav. Supiltiniuose XIX–XX a. sluoksniuose rasti dubeninių koklių pakraščių fragmentai.

Fig. 1. Rim fragments of 'pot-shaped' stove tiles (Topfkachel) found in 19th–20th-century fill layers.

0 3 cm

2 pav. Supiltiniuose XIX–XX a. sluoksniuose rasti neglazūruotos buitinės keramikos pakraštėlių fragmentai.

Fig. 2. Rim fragments of unglazed household pottery found in 19th–20th-century fill layers.

0 3 cm

3 pav. Supiltiniuose XIX–XX a. sluoksniuose rastas glazūruotos buitinės keramikos pakraštėlio fragmentas.

Fig. 3. Rim fragments of glazed household pottery found in 19th–20th-century fill layers.

0 3 cm

4 pav. XVI a. I pusės radiniai, aptikti šurfe 7 rusvo molio sluoksnyje.

Fig. 4. Finds from the first half of 16th century that were discovered in a layer of brown clay in test pit 7.

Šurfe 5 ir 7 10–25 m (H_{abs} 91,10–90,90 m) ir 40–50 cm (H_{abs} 90,95c–90,85 m) gylyje aptiktos XIX a. – XX a. pradžios akmenų grindinių dalys. ***Šurfe 8*** 1,15 m gylyje nuo žemės paviršiaus (H_{abs} 90,62 m) fiksuotas XVIII–XIX a. pradžios (?)(1992 m. tyrinėjimų duomenimis – XVI–XVII a.) kelias ar gatvė, suplūktas iš smulkių akmenukų ir griuvenų. Remiantis 1992 m. tyrinėjimais, šis kelias žemėja R kryptimi (nuo H_{abs} 90,96 iki 90,60 m). Šiame šurfe, esančiame arčiausiai Žygimantų g., iki 1,6 m gylio fiksuoti XIX a. supiltiniai sluoksniai su fragmentiškai išlikusiais XVI–XVII a. radiniais.

The field evaluation at Žygimantų St. 12 and 12A

In 2007 an evaluation was conducted at a planned construction site encompassing an area of 2878 m² at Žygimantų St. 12 and 12A. 8 test pits (a total of 31 m²) were excavated. 571 finds were collected.

The current urban situation of Žygimantų St. formed in the second half of 19th century after the Neris quay was created from the Green Bridge to Arsenalo St. Rapid quay development occurred in the late 19th – early 20th century after multifamily residential homes began to be built. In the 16th century this area belonged to the suburb of Puškarnia. The majority of the plots in this quarter were controlled by the Radvilos, a GDL magnate family, until the early 19th century. The residential palace of the Biržai–Dubingiai Radvila family had stood at the beginning of Žygimantų St. since the 16th century. In about 1705 it burned down and was never rebuilt.

19th–20th-century fill or disturbed layers were recorded up to a depth of 1 m in the excavated test pits. Chance and isolated fragmental 16th–18th-century finds, among which household pottery predominated (Figs. 1–3), were discovered in them. An archaeologically valuable part of a late 16th – 17th-century cultural layer was discovered in test pit 7. Brown unburnt clay layers, which contained finds from the first half to mid-16th century: household pottery, stove tiles, and a floor tile (Figs. 4–5), were recorded at a depth of 0.7–1.1 m. It is possible to connect this layer with the Radvila family residence (?) which was near this site. Areas of 19th – early 20th-century stone paving were discovered in test pits 5 and 7 at a depth of 10–25 and 40–50 cm.

0 3 cm

5 pav. Grindų plytelės.

Fig. 5. Floor tiles.

